

ר' עובדיה מברטנורא

הואיל וקשור הוא אלא מפני שנגרר מיחוי כבונה ואין שבות במקדש: והמונח. שאינו קשור כלל הוי בנין ממש. ור' יהודה סבר לא הוי בנין ממש אלא מיחוי כבנין, ובמקדש לא גזרו משום שבות. והנגרר אף במדינה מותר הואיל וקשור אע"פ שאינו תלוי. והלכה כר' יהודה: **יב מחזירין ציר התחתון**. של דלת, שכל זמן שלא יצא העליון נוח להחזירו ואין כאן בנין: **אבל לא במדינה**. גזירה שמא יתקע, דהוי מלאכה: והעליון **כאן וכאן** אסור. דכיון דיצא עליון כולו נופל והוה ליה כבונה: רבי יהודה אומר כו'. דס"ל אין בנין בכלים וליכא אלא שבות ובמקדש לא גזרו על השבות. ואין הלכה כר': **יג מחזירין רטיה**. כהן שהוצרך לעבוד עבודה בשבת ונטל רטיה שהיתה על גבי מכה שעל ידו כדי שלא תהא חוצצת בין בשרו לעבודה, מחזירה ע"ג מכתו לאחר העבודה דאי לא שריית ליה להחזירה ממנע ולא עביד עבודה: **אבל לא במדינה**. גזירה שמא ימרח הרטייה, וחייב משום ממחק: ואם בתחלה. שלא היתה קשורה

אבל לא במדינה - מחוץ למקדש, שהואיל ונגרר על הארץ אינו ניכר שעומד לנעילה ואין עליו תורת כלי. **והמונח** על הקרקע ואינו קשור כלל בדלת - **פאן וכאן** - במקדש ובמדינה **אסור** משום איסור בונה.

רבי יהודה אומר: המונח שאינו קשור כלל לדלת - **מתר** לנעול בו **במקדש** בשבת, שכיון שייחדו מערב שבת לנעול בו, זהו רק איסור שבות, **והנגרר** על גבי הקרקע והוא קשור לדלת, מותר לנעול בו בשבת אף **במדינה** שהואיל והוא קשור ניכר שהוא עומד לנעילת הדלת:

משנה יב

מחזירין ציר התחתון של דלת שיצא ממקומו רק **במקדש** מכיון שאין שבות במקדש, **אבל לא במדינה** שמא יתקעהו בפטיש. **והעליון** - ציר עליון של הדלת שיצא ממקומו - **פאן וכאן** - בין במקדש ובין במדינה **אסור** להחזירו מפני שהוא בנין ממש.

רבי יהודה אומר: אף **העליון** מותר להחזירו **במקדש** כיון שאין בנין בכלים, **והתחתון** מותר להחזירו אפילו **במדינה** ואין חשש שיתקעהו, כיון שקל להחזירו:

משנה יג

מחזירין רטיה - תחבושת **במקדש** - כהן העובד במקדש והסיר תחבושת מעל מכתו כדי שלא תחצוץ בין בשרו לעבודה, התירו לו להחזירה כדי שלא ימנע

מלעבוד במקדש, **אבל לא במדינה** גזירה שמא ימרח שהיא תולדת ממחק. **אם** בא אדם להניח רטיה על מכתו **בתחלה** - **פאן וכאן אסור** ואפילו במקדש, שזו שבות לצורך עצמו ולא לצורך גבוה.

ביאורים והרחבות

ולפתוח ברשות הרבים וכן להפך, ואין חוששים שמא יביא את המפתח לרשות שהוא עומד בה (כפי ששינונו לעיל במשנה ד).

ר' עובדיה מברטנורא
מבעוד יום וכהן זה לא סלקה
לצורך עבודה: **כאן וכאן אסור**.
ולא אמרינן הכא אין שבות
במקדש, דלאו צורך גבוה הוא
אלא צורך עצמו. והא דאסרי
רבנן החזרת הרטיה אינו אלא
כשפירשה ע"ג קרקע, אבל אם
לקחה בידו, כל זמן שהיא בידו,
או אפילו נתנה ע"ג כלי ולא
פירשה ע"ג קרקע, מותר
להחזירה בכל מקום: קושרין
נימא. נימת כנור של שיר
הלויים שנפסקה בשבת, דקסבר
מכשירי מצוה שלא יכול
לעשותם מאתמול דהא היום
נפסקה דוחין את השבת.
ודוקא כשנפסקה באמצע
שאינו קושרה אלא לפי שעה,
אבל סמוך ליתדות דהוי קשר
של קיימא אסור: **ואם בתחלה**.
שלא היתה שם מעולם, דיכול
לעשותה מאתמול, אסור:
יבלת. היא מום בקדשים
שנאמר (ויקרא כב) או יבלת,
וחותכים אותה במקדש ביד,
דאין בזה אלא משום שבות,
דכלאחר יד הוא. אבל לא
בכלי, דמלאכה גמורה היא

קושרין נימא - מיתר של כינור שנקרע בשבת
במקדש שהרי לצורך עבודה הוא ומותר, שמכשירי
מצווה שאי אפשר היה לעשותם מערב שבת דוחים
את השבת, **אבל לא במדינה**. אם בא לחבר מיתר
בתחלה - בפעם הראשונה, שלא היו לו מיתרים
בכינור, **כאן וכאן אסור** הואיל ויכל לקושרה מערב
שבת.

חותכין יבלת במקדש בשינוי, כגון בידו, שאין
שבות במקדש, **אבל לא במדינה** גזירה שמא
יחתכנה בכלי. **ואם בפלי** - **כאן וכאן אסור**
ואפילו במקדש, שהרי זה תולדת גוזז:

משנה יד

כהן שלקה - שנחבל **באצבעו** בשבת, וצריך הוא
לעבוד, **כורך עליה** בשבת **גמי במקדש** ואף על
פי שהגמי מרפא קצת, מותר, כדי להסתיר מכתו,
שאינו זו דרך ארץ שתהא מכתו נראית עם העבודה⁸⁸
אבל לא כורכים גמי על המכה **במדינה** שהוא
מרפא קצת. **ואם** כוונתו להדקה למכתו כדי
להוציא דם - **כאן וכאן אסור** שזה איסור
"חובל" מדאורייתא.

בוזקין - כותתין ומפזרים **מלח על גבי הפפוש**

שכך עושים בחול. וכשחותך מבעל חי הוי תולדה דגוזז את הצמר: **יד כורך עליה גמי**. ואעפ"י
שהגמי מרפא את המכה, הואיל והשתא מיהא צורך עבודה הוא, דלאו אורח ארעא שתהא מכתו
נראית עם העבודה ומכסה אותה בגמי: **אבל לא במדינה**. דרפואה בשבת שבות היא ואסור: **ואם**
להוציא דם. שמהדקה בגמי כדי להוציא דמה: **כאן וכאן אסור**. דהוה ליה חובל ואב מלאכה לא
אשתרי במקדש: **בוזקים מלח**. כותתים ומפזרים מלח: **על גבי הכבש**. שעולים בו למזבח, מפני

ביאורים והרחבות

88. **פירוש**: אף על פי שהגמי גם מרפא את המכה, והרי אסרו חכמים כל דבר הנעשה לצורך
רפואה בשבת (משום שמא יבוא לשחוק סממנים לצורך רפואה, ויעבור בכך על איסור "טוחן"), מכל
מקום הרי זה כשאר איסורים דרבנן, שהתירו במקדש לצורך עבודה, שאין שבות במקדש.
בגמרא (ק, ב) למדין משמו של **רבי יהודה בריה דרבי חייא**, שלא התירו לכרוך דבר על אצבעו
בזמן עבודה אלא גמי, אבל בגד לא, משום ייתור בגדים, וכהן שלבש בגד נוסף על בגדי
כהונתו, עבודתו פסולה. **ורבי יוחנן אמר**, שיייתור בגדים נאסר רק כשלוש את הבגד במקום
בגדים, אבל כשלוש שלא במקום בגדים לא הוי יתור.